

Ao pé da letra

Unha Xustiza máis xusta

O dereito a empregar a lingua propia na Administración de Xustiza

A linguaxe, como vehículo de expresión, constitúe o presuposto imprescindible para o exercicio dos dereitos fundamentais. O recoñecemento da riqueza lingüística en España, veu da man da Constitución española (CE) de 1978 que consagrou a diversidade lingüística como a expresión da pluralidade existente. Esa concepción é a que recolle o seu preámbulo, así como o artigo 3 ao sinalar a cooficialidade das linguas españolas diferentes do castelán nas respectivas comunidades autónomas, de acordo cos seus estatutos. O recoñecemento da oficialidade dunha lingua serve á igualdade substancial ou efectiva das persoas e pobos que a falan cos falantes doutras linguas oficiais (artigos 9.2 e 14 CE) e, por tanto, á cláusula do estado social. Serve, así mesmo, á mellor participación nos asuntos públicos dos cidadáns e das cidadás (artigos 9.2 e 23 CE) e, por tanto, á cláusula de estado democrático; e, por último, á seguranza xurídica (artigos 9.3 e 24 CE) e á cláusula de estado de dereito.

Sobre a base do antedito mandato constitucional, desenvolvéronse os diferentes réximes de cooficialidade lingüística a través do réxime estatutario naquelas comunidades que posúen un idioma propio diferente do castelán, cos seus seguintes efectos xurídicos.

Nos territorios dotados dun estatuto de cooficialidade lingüística, o uso por parte das persoas particulares de calquera lingua oficial ten, efectivamente, plena validez xurídica nas relacións que manteñan con calquera poder público con sede no seu territorio, toda vez que o dereito das persoas ao uso dunha lingua oficial é un dereito fundamentado na Constitución e nos respectivos estatutos de autonomía. No caso de Galicia, a Lei orgánica 1/1981, do 6 de abril, do estatuto de autonomía para Galicia recolleuno no seu artigo 5.

Para o desenvolvemento dos artigos citados anteriormente, a Comunidade Autónoma de Galicia aprobou a Lei 3/1983, do 15 de xuño, de normalización lingüística. No artigo 1 establece que “O galego é a lingua propia de Galicia. Todos os galegos teñen o dereito de usalo”. E no artigo 3, parágrafo segundo, di: “Os cidadáns poderán dirixirse aos xuíces e tribunais para obter a protección xudicial do dereito a empregar a súa lingua”.

Xa no ámbito da Administración de Xustiza, a lei 3/1983 sinala no seu artigo 7 a cooficialidade do castelán e do galego nas relacións dos cidadáns con aquela e, así mesmo, recolle o compromiso da Xunta de Galicia de normalizar progresivamente o uso do galego na antedita administración.

Todos estes artigos teñen que ser completados na súa aplicación co previsto no artigo 231 da Lei orgánica 6/1985, do 1 de xullo, do poder xudicial. Da lectura do precepto, pódese extraer unha serie de pautas:

1. En primeiro lugar, establece como regra xeral que o castelán é a lingua das actuacións xudiciais.
2. En segundo lugar viría a excepción da regra xeral: a lingua das actuacións procesuais será a propia da comunidade autónoma onde se desenvolvan, sempre e cando as partes non se opoñan. Deste xeito, tanto as actuacións de xuíces/as, maxistrados/as, fiscais/las e do resto do persoal, como as das partes, serán totalmente válidas sen necesidade de seren traducidas ao castelán.
3. E, por último, recolle unha excepción da excepción. Non será posible empregar a lingua propia da comunidade autónoma nos seguintes supostos:
 - a. Cando as actuacións teñan efectos noutra comunidade.
 - b. Cando as partes aleguen indefensión, polo seu descoñecemento do idioma oficial propio da comunidade autónoma.

Podemos concluír, entón, que este artigo presenta unha nota discordante cando, despois de prever a utilización ordinaria do castelán nas actuacións xudiciais e só admitir a tramitación na lingua oficial propia da comunidade autónoma se ningunha das partes se opón, non prevé a tradución das actuacións seguidas en

castelán á outra lingua oficial por pedimento dunha das partes. Esta omisión debe ser criticada posto que:

1. Supón un freo á progresiva adaptación dos nosos poderes públicos ao modelo lingüístico constitucional, ao relegar as linguas propias das comunidades autónomas a un estatus de inferioridade.
2. Implica un conflito coa lexislación autonómica, que recolle o dereito a ser atendido pola Administración de Xustiza na lingua propia da comunidade.
3. Introduce unha asimetría entre os dereitos lingüísticos dos e das particulares ante a Administración Xeral do Estado (artigo 36 da Lei 30/19922, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común) e a de Xustiza.
4. Ignora a clara tendencia do dereito supranacional e internacional de legislar o dereito das partes á tradución das actuacións xudiciais á lingua da súa elección (artigo 30.1 do Regulamento de procedemento do Tribunal de Xustiza da Unión Europea).

O comité de expertos encargado de avaliar a aplicación da Carta europea das linguas rexionais ou minoritarias (CELRM), ratificada por España en 2001, no seu informe de setembro de 2005 sobre a aplicación da Carta en España, concluíu que existía un sólido recoñecemento e un alto grao de protección das linguas rexionais e minoritarias, e situaba España “entre os países máis firmemente comprometidos coa protección e promoción das linguas rexionais ou minoritarias”. O único ámbito, onde o comité de expertos detectou un notorio incumprimento dos compromisos adquiridos é precisamente o da Administración de Xustiza.

Desde a perspectiva da persoa, a oficialidade dunha lingua significa

o seu dereito subxectivo a usar a lingua oficial nas súas relacións cos poderes públicos, con plena validez e eficacia. Como é evidente, nas comunidades con máis dunha lingua oficial o dereito de uso

supón “un dereito de elección da lingua cooficial” utilizada nas actuacións da cidadanía, e unha paralela suxeición da administración, obrigada a seguir a relación con aquela persoa na lingua por ela elixida.

O dereito de elección da lingua subsume o dereito subxectivo dos membros das minorías lingüísticas a utilizar a súa lingua propia. Trátase dun dereito humano no seu estricto e verdadeiro sentido e como tal recollido no artigo 27 do Pacto internacional de dereitos civís e políticos do 19 de decembro de 1966.

Estamos a falar, por tanto, dun verdadeiro dereito da cidadanía. Á hora de regular a utilización das linguas cooficiais na Administración de xustiza, a prioridade ten que ser garantir os dereitos lingüísticos dos aproximadamente 15 millóns de persoas españolas que, ademais do castelán, falan outra lingua oficial. Verbo disto, o horizonte ao que deben apuntar as actuacións das distintas administracións na promoción do uso das linguas oficiais distintas do castelán é o de atender os dereitos civís dos cidadáns, dos que cabe concluír que a lingua cooficial non é un gravame para ninguén, senón unha fonte de riqueza para todos.

Elsa R. Gómez Gómez

Avogada. Colexiada 1223 do ICA Santiago

Ao pé da letra

O uso das maiúsculas na documentación xudicial: os nomes das profesións e dos textos normativos

Profesións e cargos oficiais

Os nomes comúns que designan profesións e cargos oficiais escríbense por regra xeral con minúscula, independentemente da súa categoría ou rango.

o/a maxistrado/a	o/a axente xudicial
o/a xuíz/a	o/a perito/a
o/a xuíz/a decano/a	o/a decano/a
o/a presidente/a da sala	o/a vicedecano/a
o/a secretario/a xudicial	o/a deputado/a
o/a auxiliar	o/a vogal
o/a avogado/a	o/a fiscal/a
o/a procurador/a	o/a notario/a
o/a mediador/a	

Admítese o uso da maiúscula nos nomes dos cargos cando aparecen acompañados do tratamento protocolario.

Excmo. Sr. Decano do Colexio de Avogados de Santiago de Compostela

Non obstante, cando o nome do cargo non aparece incluído na fórmula de tratamento, debemos escribilo en minúscula.

Excmo. Sr. Evaristo Nogueira Pol, decano do Colexio de Avogados de Santiago de Compostela

Textos normativos e documentos xurídicos

O uso das maiúsculas nas denominacións dos textos normativos debe limitarse unicamente á primeira palabra da frase titular.

Constitución española (CE)

Código civil (CC)

Estatuto de autonomía de Galicia (EAG)

Lei orgánica do poder xudicial (LOPX)

Lei de axuízamento civil (LAC)

Regulamento de asistencia xurídica gratuíta (RAXG)

Real decreto 1374/2009, do 28 de agosto, polo que

Decreto 369/2009, do 23 de xullo, polo que ...

Orde do 18 de setembro de 2009 pola que se resolve ...

Resolución do 10 de setembro de 2009 pola que ...

Acordo do 19 de novembro de 2008, da Delegación Provincial da Coruña, polo que ...

O nome dos documentos xurídicos escríbese en minúscula agás cando se trata de resolucións (sentenza e auto) citadas coa súa denominación completa.

o recurso de apelación

o requirimento

a demanda de desafuzamento

a notificación

a querela

a providencia

a denuncia

a Sentenza TSXG 24/2008

o exhorto

o Auto AP Pontevedra 32/2009

Martín Ramos Ínsua

Asesoramento lingüístico ICA Santiago

SERVIZO DE
ASESORAMENTO
LINGÜÍSTICO
ICA SANTIAGO

Colexio
de Avogados
de Santiago
de Compostela

"Avogamos polo galego"